

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/168878,80-rocznica-akcji-wysiedlenczej-Zydow-z-Zaglebia-do-KL-Auschwitz-Sosnowiec-12-si.html>
26.04.2024, 09:00

80. rocznica akcji wysiedleńczej Żydów z Zagłębia do KL Auschwitz - Sosnowiec, 12 sierpnia 2022

W uroczystościach upamiętniających wziął udział dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN.

12 sierpnia 1942 r. doszło do trzeciej w Zagłębiu, ale pierwszej na tak dużą skalę, akcji wysiedleńczej miejscowych Żydów do KL Auschwitz.

Odbyło się ono pod pretekstem przeglądu i ostemplowania dokumentów. Centrala Żydowskich Rad Starszych organizowała spotkania w gminach, podczas których jej przełożony Mojżesz Merin i inni urzędnicy gminni wygłaszali przemówienia do tłumów zachęcając Żydów do zgłoszenia się na punkt zborny. Rozlepiano afisze z informacjami, jak się trzeba zachować i co ze sobą wziąć, a do warsztatów pracy dla Żydów wysyłano

mówców. Aby stworzyć atmosferę zaufania kilka dni wcześniej, 7 sierpnia, Niemcy przeprowadzili przegląd dokumentów w mniejszych skupiskach: w Modrzejowie, Czeladzi i Strzemieszycach. W tych miejscach rzeczywiście akcja ograniczyła się wyłącznie do ostemplowania dokumentów, po czym Żydzi zostali wypuszczeni do domów.

12 sierpnia do przymusowej rejestracji w Sosnowcu, Będzinie i Dąbrowie Górniczej zgłosiło się około 50-60 tys. osób. Była to tzw. akcja „Stadion” trwająca dwa dni. Każdy Żyd został zakwalifikowany do jednej z czterech grup oznaczonych liczbami: 1,2,3,4. Rodziny, których wszyscy członkowie pracowali i które nie miały dzieci po ostemplowaniu dokumentów zostały zwolnione. Młodzi niepracujący lub posiadający tzw. „sonder prywatny” zostali przeznaczeni na wysyłkę do obozów pracy. Rodziny, które posiadały członków pracujących i bezrobotnych lub dzieci otrzymały nr 3: ich los był wątpliwy i miał być ponownie rozpatrzony. Do grupy nr 4 zostały zaliczone osoby stare, bezrobotne lub z nieważnymi „sonderami”. Ta grupa została przeznaczona na wysiedlenie. W Sosnowcu na stadionie „Unii” spośród 25-26 tys. osób, które w tym miejscu się zebrały, wyselekcjonowano ok. 8 tys., które wywieziono w ciągu trzech dni do KL Auschwitz. W czasie tej akcji kilkaset osób zastrzelono, a wielu zmarło z wycieńczenia, obłądu lub w wyniku samobójstw. W sumie z trzech wspomnianych miast na zagładę skazano około 13 tys. osób. Merin uspokajał ludzi twierdząc, że nawet ci, którzy jadą do obozu, wrócą. Fabrykował też listy od tych, którzy się już tam znaleźli.

12 sierpnia 2022 r. w Sosnowcu odbyła się uroczystość upamiętniająca 80. rocznicę akcji wysiedleńczej Żydów z Zagłębia przez Niemców do KL Auschwitz. Miejsce koncentracji ludności żydowskiej sprzed 80 lat zostało upamiętnione tablicą w Sosnowcu – róg ulic Mireckiego i Niepodległości (GPS: 50.285106, 19.121230). Pomysłodawcą upamiętnienia tego miejsca był Piotr Dudała, redaktor naczelny serwisu SosnowiecFakty.pl.

Organizatorem uroczystości był Jeffrey Cymbler, od lat zajmujący się badaniem losów żydowskich mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego, który przypomniał zgromadzonym wydarzenia z sierpnia 1942 r. Podczas uroczystości wykonano hebrajskie pieśni, a modlitwę za dusze zmarłych odmówił rabin Nadel.

Zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma podkreślił, że zwycięstwem nad niemieckim okupantem pozostaje pamięć o wydarzeniach, wraz z przywoływaniem nazwisk ofiar.

Przypominamy zamordowanych, bo byli oni ważną częścią składową lokalnych środowisk Sosnowca, Będzina czy Dąbrowy Górniczej – zaznaczył wiceszef IPN.

- Spotykamy się dziś na miejscu sosnowieckiego Umschlagplatz, gdzie gromadzono 12 sierpnia, ale także w inne dni, sosnowieckich, dąbrowskich i będzińskich Żydów po to, aby kilka dni później większość z nich zamordować w obozie koncentracyjnym, obozie zagłady Auschwitz-Birkenau - uściślił.

Pod pamiątkową tablicą przedstawiciele rodzin wysiedlonych Żydów z Zagłębia do KL Auschwitz, delegacja IPN, władze Sosnowca, kombatanci, harcerze oraz mieszkańcy

Zagłębia złożyli kwiaty oraz zapalili znicze. W upamiętnieniu wzięli udział: dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN, dr Andrzej Sznajder, dyrektor Oddziału IPN w Katowicach oraz dr Aleksandra Namysł (OBBH IPN Katowice).

Miejsce koncentracji ludności żydowskiej sprzed 80 lat zostało upamiętnione tablicą w Sosnowcu – róg ulic Mireckiego i Niepodległości.

Miejsce koncentracji ludności żydowskiej sprzed 80 lat zostało upamiętnione tablicą w Sosnowcu – róg ulic Mireckiego i Niepodległości.

Miejsce koncentracji ludności żydowskiej sprzed 80 lat zostało upamiętnione tablicą w Sosnowcu – róg ulic Mireckiego i Niepodległości.